

Uchwała z dnia 21 grudnia 2010 r., III CZP 94/10

Sędzia SN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Dariusz Zawistowski

Sędzia SA Maria Szulc

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku wierzyciela "G.N.B." S. A. w W. przeciwko Mirosławowi Ł. o nadanie klauzuli wykonalności, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 21 grudnia 2010 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 9 lipca 2010 r.:

"Czy na gruncie art. 788 § 1 k.p.c. załączony do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności odpis poświadczony za zgodność z oryginałem przez pełnomocnika wnioskodawcy będącego radcą prawnym odpisu z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, stanowi dokument urzędowy wykazujący przejście na wnioskodawcę uprawnienia po powstaniu tytułu egzekucyjnego?"

podjął uchwałę:

Kopia odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego, poświadczona za zgodność z oryginałem przez pełnomocnika wnioskodawcy będącego radcą prawnym, może stanowić podstawę nadania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego wierzyciela na podstawie art. 788 § 1 k.p.c.

Uzasadnienie

Przedstawione przez Sąd Okręgowy w Katowicach do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne pojawiło się przy rozpoznaniu zażalenia wierzyciela "G.N.B." S.A. w W. na postanowienie z dnia 19 kwietnia 2010 r., którym Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach oddalił wniosek wierzyciela o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez "G.B." S.A. w K. Wnioskodawca załączył do wniosku odpis z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego poświadczony przez występującego w jego imieniu

radcę prawnego, z którego wynikało połączenie banków. Sąd pierwszej instancji uznał to za niewystarczające, ponieważ według art. 788 § 1 k.p.c., który jest przepisem szczególnym względem art. 129 § 2 k.p.c., wymagane jest złożenie dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem notarialnie poświadczonym.

W ocenie Sądu drugiej instancji, wiele argumentów przemawia za tym stanowiskiem. Po pierwsze, art. 788 § 1 k.p.c. jako wprowadzający ograniczenia dowodowe powinien być interpretowany ścieśniająco. Po drugie, zgodnie z art. 129 § 3 k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 23 października 2009 r. o zmianie ustaw w zakresie uwierzytelniania dokumentów (Dz.U. Nr 216, poz. 1676 – dalej: "ustawa zmieniająca"), walor dokumentu urzędowego uzyskuje tylko poświadczenie za zgodność z oryginałem, a nie poświadczona w ten sposób kopia dokumentu. Po trzecie, przyjęcie, że poświadczony dokument staje się dokumentem urzędowym, prowadziłoby do nadania waloru dokumentu urzędowego dokumentowi prywatnemu. Po czwarte, na tle art. 788 § 1 k.p.c. dokument urzędowy stanowi *conditio iuris* nadania klauzuli wykonalności, dlatego pojęcie „wykazanie” ma tutaj inne znaczenie i nie odnosi się do klasycznego postępowania dowodowego, a art. 129 k.p.c., stanowiący w zakresie sposobu wykazania i formy dowodu regulacje zupełną i precyzyjną, został stworzony z myślą o postępowaniu dowodowym w postępowaniu rozpoznawczym.

Sąd Okręgowy wskazał, że możliwa jest jednak także odmienna wykładnia. Przemawia za tym brak podstaw do różnicowania skutków poświadczenia dokonanego przez pełnomocnika strony postępowania i notariusza. Poza tym w postępowaniu klauzulowym obowiązuje zasada swobodnej oceny dowodów. Odpis poświadczony za zgodność przez kwalifikowanego pełnomocnika ma z mocy art. 129 § 3 k.p.c. charakter dokumentu urzędowego, tak więc wymaganie okazania dokumentu urzędowego można uznać za spełniony. W końcu Sąd wskazał, że w przepisach kodeksu postępowania cywilnego nie można znaleźć reguły, z której wynikałoby, że jeżeli ustawa stanowi o dokumentach, zawsze chodzi o ich oryginały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według art. 129 § 2 k.p.c. – od chwili wejścia w życie ustawy zmieniającej – strona zamiast oryginału dokumentu może złożyć odpis, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza lub występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem lub radcą prawnym. Wobec tej zmiany

stanu prawnego utraciły aktualność prezentowane wcześniej w judykaturze i doktrynie oceny wskazujące na niedopuszczalność korzystania w postępowaniu przewidzianym w art. 788 § 1 k.p.c. z odpisów wymienionych w tym przepisie dokumentów uwierzytelnionych przez adwokatów lub radców prawnych występujących w charakterze pełnomocników wierzyciela.

Artykuł 788 § 1 k.p.c. wymaga, aby przejście uprawnienia lub obowiązku na inną osobę po powstaniu tytułu egzekucyjnego zostało wykazane za pomocą odpowiednich dokumentów. Istnienie tego rodzaju regulacji m.in. w art. 788 § 1 k.p.c. nie oznacza, że w postępowaniu klauzulowym nie jest możliwe odstępstwo od tej zasady i nie stosuje się w nim art. 129 § 2 k.p.c. Z art. 13 § 2 k.p.c. wynika obowiązek odpowiedniego stosowania przepisów o procesie także w innych postępowaniach. Zakres zastosowania art. 129 § 1-4 k.p.c. jest wobec tego szerszy i dotyczy innych postępowań unormowanych w kodeksie postępowania cywilnego. Przepisy regulujące postępowanie klauzulowe nie wyłączają wprost odpowiedniego stosowania w nim art. 129 § 2 k.p.c. W postępowaniu nakazowym wyłączenie – zgodnie ze znowelizowanym art. 485 § 4 k.p.c. – obejmuje jedynie weksel, czek, warrant lub rewers oraz dokumenty określone w § 3 tego artykułu.

Przeciwko stosowaniu art. 129 § 2 k.p.c. w postępowaniu klauzulowym nie przemawia także charakter tego postępowania; jest ono w porównaniu z postępowaniem rozpoznawczym postępowaniem uproszczonym i sformalizowanym, w którym dowód z dokumentów odgrywa podstawowe znaczenie. Funkcja dowodowa dokumentów w tym postępowaniu sprowadza się do ograniczenia dostępnych środków dowodowych, co nie oznacza, że służą one innym celom niż wykazanie określonych faktów. Prowadzenie dowodów w ramach postępowania klauzulowego nie różni zatem tego postępowania w sposób istotny od przeprowadzania dowodów w postępowaniu rozpoznawczym, w którym art. 129 § 2 k.p.c. niewątpliwie ma zastosowanie.

Nie ma też podstaw do nadawania pojęciu „wykazanie” innego znaczenia na gruncie art. 788 § 1 k.p.c. i uznawania, że nie odnosi się ono do postępowania dowodowego. Charakter postępowania klauzulowego także nie przemawia za potrzebą korzystania w tym postępowaniu wyłącznie z oryginałów dokumentów w celu zapewnienia należytej ochrony praw jego stron, a w szczególności dłużnika. Zgodnie z art. 129 § 3 k.p.c., poświadczenie zgodności z oryginałem odpisu dokumentu przez występującego w sprawie pełnomocnika strony w osobie np.

radcy prawnego nadaje temu poświadczeniu charakter dokumentu urzędowego. Oznacza to, że poświadczony przez pełnomocnika odpis dokumentu ma charakter dokumentu urzędowego w tym znaczeniu, że potwierdza się w nim z mocą dokumentu urzędowego istnienie dokumentu „źródłowego” o treści takiej samej jak odpis. Złożenie takiego dokumentu jest zatem wystarczające do zrealizowania funkcji przewidzianej w art. 788 § 1 k.p.c. dla dowodu z dokumentu.

Nie można też pomijać, że nowelizacja art. 129 k.p.c. miała na celu odformalizowanie postępowań cywilnych przez umożliwienie szerszego stosowania poświadczania odpisów dokumentów przez pełnomocników stron występujących w sprawie. Nie ma argumentów dla stanowiska, że ten zamiar ustawodawcy nie miałby odnosić się do postępowania klauzulowego i uzasadnione jest założenie, że nowelizacja art. 129 k.p.c. miała na celu usprawnienie także tego postępowania. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w której z jednego dokumentu wynika następstwo prawne w odniesieniu do wielu odrębnych zobowiązań objętych tytułami egzekucyjnymi.

Brzmienie art. 129 § 2 i 3 k.p.c. nie daje podstaw do wyłączenia dokumentów urzędowych z procedury uproszczonego poświadczania odpisów dokumentów za zgodność z oryginałem. Przemawia za tym również wykładnia znowelizowanego art. 485 § 4 k.p.c., skoro jego funkcją było zastąpienie m.in. wcześniej obowiązującej wersji przewidującej możliwość wydania nakazu zapłaty na podstawie odpisu dokumentu urzędowego poświadczonego za zgodność np. przez występującego w sprawie adwokata lub radcę prawnego. Wprowadzenie wyraźnego ograniczenia obowiązku przedstawienia oryginałów do dokumentów wymienionych w art. 485 § 3 i 4 k.p.c. wskazuje, że nowy art. 129 k.p.c. w pozostałym zakresie ma zastosowanie w postępowaniu nakazowym i odnosi się do dołączonych do pozwu dokumentów urzędowych (art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy rozstrzygnął zagadnienie prawne, jak w uchwale (art. 390 § 1 k.p.c.).